

Herpetologische belevenissen op Corsica in 1961 en 1962

R. M. Meijer - Amstelveen

CORSICA „Ile de Beauté“, is een van de grootste eilanden in de Middellandse zee; het heeft een lengte van 183 km en het breedste gedeelte is 83½ km. De westkust is grotendeels rotsachtig met prachtige baaien en zandstrandes. De Oostkust daarentegen bestaat voor het grootste gedeelte uit laagvlakten met moerasachtige gedeeltes en binnenzeeën.

De toevoeging „Ile de Beauté“ is geenszins overdreven; schilderachtige landschappen en dorpen met pittoreske kerktorens en straatjes, machtige hoge bergen (er is zelfs een wintersportcentrum) met talrijke beekjes maken dit eiland tot een ideaal vakantieoord. Maar Corsica is vooral voor terrariumliefhebbers een Eldorado, omdat er zo bijzonder veel reptielen en amfibieën voorkomen, waarover ik u dan het een en ander wil vertellen. Het gebied dat door mij werd bezocht wordt begrensd door de route van de beroemde Tour de Maquis t.w. Calvi (standplaats) Belgodère, Ponto Leccia, Francardo, Calacuccia, Evisa en Porto.

De meest voorkomende hagedis op Corsica is de *Lacerta muralis tiliguerta*. Dit prachtige diertje heb ik overal gevonden, aan de kust, langs beken en in de bergen tot op grote hoogte. De tekening is zeer variabel van lichtbruin met blauwe schilden op de zijflanken tot bij het zwarte af. De laatste variëteit lijkt veel op de *Lacerta muralis brüggimanni*. Opvallend is dat de dieren vaak een prachtige groene staart hebben en de keel van oranje tot geel gekleurd is. De tweede hagedis die veel voorkomt, doch minder vaak dan vorengenoemde *Lacerta m. tiliguerta* is *Lacerta sicula campestris*. Deze hagedis is groter en forser en werd waargenomen langs de rotsachtige kust bij Calvi in de maquis. (Voor zover niet bekend is, maquis een verzamelnaam voor de lage struiken en kruidachtige gewassen op Corsica). In het binnenland trof ik deze hagedissen aan op muurtjes en langs de wegen. Boven de 1.000 m heb ik ze echter niet meer gezien.

Op grote hoogten vanaf ca. 1.000 m vindt men de bijzonder mooie *Lacerta bedriagae bedriagae* (Bedriaga was een Russisch Herpetoloog). Dit dier doet denken aan de Balearenhagedis; vrij fors gebouwd, groen/zwart gemarmerd met een zeer dikke staart. Aan de zijanten bevinden zich prachtige kobaltblauwe schilden. Verleden jaar had ik het geluk drie exemplaren te vangen, twee ♀♀ en één ♂, twee gevangen aan de oever van de rivier de Asco aan de voet van de Monte Cinto en één exemplaar in het bos

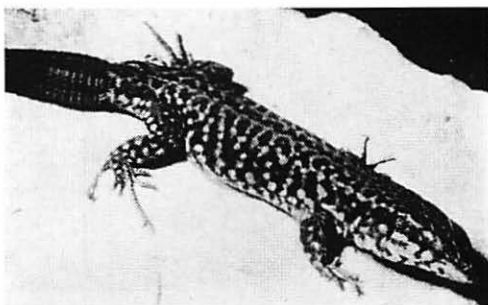
van Bonifato. Dit jaar was ik minder gelukkig en kon ik slechts één exemplaar bemachtigen bij de Bergerie de Bicharella. Bij de beklimming van de Monte Cinto heb ik talrijke exemplaren gezien maar de dieren waren zo schuw en snel, dat vangen uitgesloten was. Deze hagedis is zeer goed te houden in het terrarium. Prof. Mertens deelde mij mede, dat bij hem een exemplaar de respectabele leeftijd van negen jaar heeft bereikt.

Van de op Corsica levende *Algyroides fitzingeri* heb ik slechts twee exemplaren gezien. Eén in het bos van Bonifato en één aan de voet van de Monte Cinto. Het waren zeer slanke kleine bruine hagedisjes van ca. 10 cm lengte inclusief de staart. Ze waren echter voor mij ongrijpbaar en ook het fotograferen bleek een onmogelijkheid.

Van de op Corsica levende geckosoorten heb ik slechts de *Tarentola mauritanica* (Linnaeus) kunnen ontdekken. Hiervan heb ik 's avonds zes exemplaren kunnen bemachtigen. Deze gecko komt praktisch overal voor, waar stenen en muurtjes zijn. Vooral langs de kust onder grote rotsblokken heb ik ook overdag vele gezien. De kleur varieert van lichtgrijs, creme tot donkerzwart met lichte puntjes.

Mijn ervaring is, dat hagedissen vooral voorkomen waar water is. Op de rotsachtige kust is het overdag weliswaar droog, doch 's avonds wanneer de temperatuur daalt stroomt er enorm veel vochtige lucht uit zee het land binnen. Uit de dauwvorming kunnen de dieren 's morgens vroeg hun behoefte aan vocht dekken.

Ook op amfibieëengebied viel veel te beleven.

Lacerta muralis tiliguerta

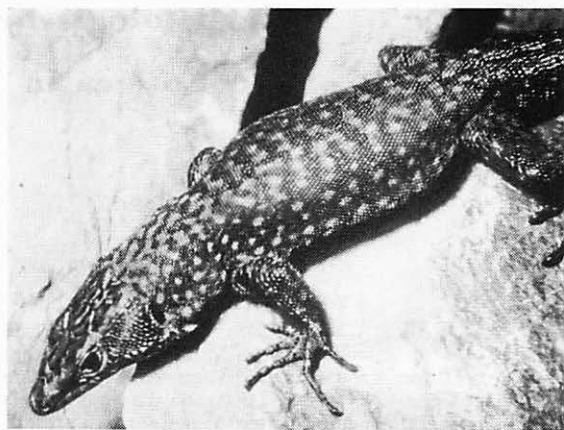
foto J. van Raam

Reeds verleden jaar ontdekte ik aan de kust in de buurt van Calvi een klein poeltje waarin het krioelde van kikkerlarven. Het water in dit poeltje was afkomstig uit een bronnetje in de rotsen. Zoals op de foto te zien is, was dit poeltje slechts een tiental meters van de zee verwijderd en bestaat het achterland uit droge woeste grond. U kunt zich derhalve mijn verbazing voorstellen toen ik bemerkte, dat de larven van *Hyla arborea sarda* Betta en *Discoglossus pictus sardus* Tschudi waren. Vlak voor mijn vertrek heb ik een flink aantal pas gemetamorphoseerde kikkertjes gevangen en medegenomen, welke bij diverse leden inmiddels tot volwassen exemplaren zijn uitgegroeid. Zover ik kon vaststellen bestond het voedsel in het poeltje uitsluitend uit algen. Het water was prachtig helder. Tot mijn niet geringe verrassing bevond zich in het poeltje ook een jonge ringslang *Natrix natrix corsa* (Hecht), die van tijd tot tijd bovenkwam, doch bij het bespeuren van onraad onmiddellijk onder stenen in het water verdween. Natuurlijk heb ik dit idyllisch plekje niet verstoord. Helaas echter was de ringslang de volgende dag verdwenen en het water behoorlijk troebel. Blijkbaar was ik niet de enige ontdekker van dit stukje natuurschoon gebleven en hadden andere „natuurvorsers” de slang medegenomen. Dit jaar waren de larven niet zo ver en waarschijnlijk was de natuur op Corsica enige weken ten achter gebleven zoals dit ook in Nederland het geval was. De larven, die zich dit jaar in het poeltje bevonden hadden zelfs nog geen achterpootjes. Merkwaardig is, dat de pas gemetamorphoseerde larven van de *Hyla arborea sarda* veel groter zijn dan van de schijftongkikker terwijl de volwassen exemplaren van de laatstgenoemde kikker veel groter zijn. Het is overigens verbazingwekkend wat een grote afstand de kikkers moeten afleggen in een droog gebied om dit poeltje te bereiken.

Broedplaats *Hyla arborea sarda* en *Discoglossus p. sardus*

foto R. M. Meyer

Lacerta bedriagae

foto J. J. van Raam

De schijftongkikker komt veel voor in en langs beken. De tekening en kleurvariaties zijn vrij groot. De dieren zijn soms zeer donker, bij het zwarte af en hebben rode banden op de dijen. Ik heb echter ook exemplaren gevangen die qua kleur en tekening iets met de *Rana temporaria* overeenkwamen. De schijftongkikker wordt tot op zeer grote hoogte gevonden. De eieren worden dan in beken afgezet; het water is koud en komt niet hoger dan 8° C. Ik kreeg dan ook de indruk, dat de larven in deze gebieden overwinteren en pas het voorjaar daarop metamorphoserend. Merkwaardig is, dat de kikkerlarven soms aan een minimum levensruimte voldoende hebben; zo vond ik in uithollingen van rotsen, welke niet groter waren dan de inhoud van een soepkom tussen de in het water rottende bladeren diverse larven van de schijftongkikker, die veel ringslangen aan, maar ik zag ook toorn-er prima uitzagen. Hierbij moet ik nog aantekenen, dat deze minuscule poeltjes altijd in de schaduw lagen.

Een veel voorkomende kikker is de *Rana esculenta*. In de laagvlakten kan men ze in grote getale aantreffen. In het stuwmeer bij Argentella zaten er talloze tussen de waterplanten en de kleur was vaak bijzonder mooi groen. Ik heb deze kikker tot in het dorp Calvi gesignaleerd nl. in een regenput langs de weg.

Bij het riviertje de Asco in de buurt van Ponte Leccia ving ik een kikker, die ik niet heb kunnen dertermineren. De heer van Rekum maakte er een mooie foto van. Waarschijnlijk betreft het hier een variëteit van de *Rana esculenta*. De kleur was bruin.

In het Bungalowpark bij Calvi, waar ik logeerde, kwamen 's avonds bij het invallen van de duisternis talrijke jonge *Bufo viridis* Laurenti te voorschijn, die pas waren gemetamorphoseerd. Behoudens enige volwassen dieren heb ik ook een flink aantal jonge padjes medegenomen. Ook hier weer een opvallend verschijnsel nl. dat deze kleine padjes geboren in een regenput een hindernis in de vorm van een steile ronde muur, die ca. 75 cm. boven het water uitstak moesten nemen.

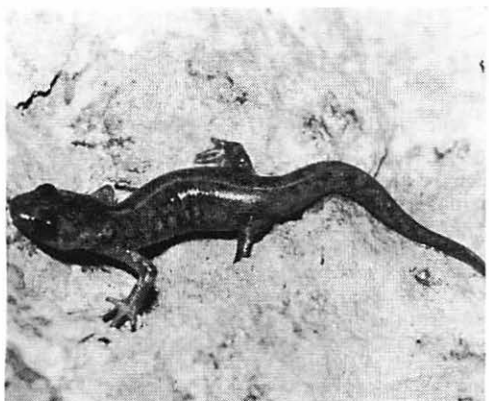

Rana esculenta?

foto M. v. Rehum

Van de salamandersoorten heb ik slechts de *Euproctus montanus* (Savi) gevangen. Verleden jaar had ik een aantal volwassen exemplaren kunnen bemachtigen in een riviertje bij het vliegveld van Calvi. De heer Wijffels heeft in *Lacerta*, 14e jaargang Nr. 1, een interessant artikel aan deze bijzondere salamander gewijd. Dit jaar heb ik wel volwassen exemplaren gezien, maar niet kunnen vangen, zodat ik tenslotte maar een aantal larven heb medegenomen. De *Euproctus montanus* komt voor in stromend water en is beslist niet zeldzaam, doch in de zomer hebben de volwassen exemplaren het water verlaten en zijn dan onvindbaar. De jonge larven vindt men onder stenen en bij voorkeur op zeer ondiepe plaatsen. De salamanders komen tot op zeer grote hoogte voor.

Verleden jaar is het mij gelukt een tweetal *Emys orbicularis* (Linnaeus) te vangen. Het waren jonge dieren van ca. 6 cm. grootte. Eén in een poeltje bij een brug over de Asco en één in een slootje langs een verkeersweg bij Calvi. Dit jaar zag ik in het stuwmeer bij Argentella zes

Euproctus montanus

foto M. v. Rehum

grote exemplaren op een over het water hangende tak zitten. De dieren zijn echter zeer schuw, zodat wij ze slechts vanuit de verte met een verrekijker konden bekijken. De eigenaresse van het Bungalowpark vertelde mij, dat er vroeger een schildpaddenvijver bij het park was geweest, waarin talloze door de Corsicaanse jeugd gevangen schildpadden waren ondergebracht. De dieren hadden elk jaar grote hoeveelheden eieren afgezet maar voor zover men kon nagaan, was maar een klein gedeelte uitgekomen.

De *Testuda hermanni robermertensi* heb ik niet kunnen vinden ondanks ijverig zoeken in de buurt van Corte.

In tegenstelling tot het vorige jaar heb ik dit jaar vijf slangen van Corsica meegebracht, nl. 3 *Natrix natrix corsa* en twee *Coluber viridiflavus viridiflavus* Lacépède. Deze twee slangen bewonen naar mijn ervaringen praktisch dezelfde biotoop nl. beddingen van beken en slootjes langs wegen. In de buurt van Calvi trof ik vrij slangen. Eén toornslang werd gevangen bij het

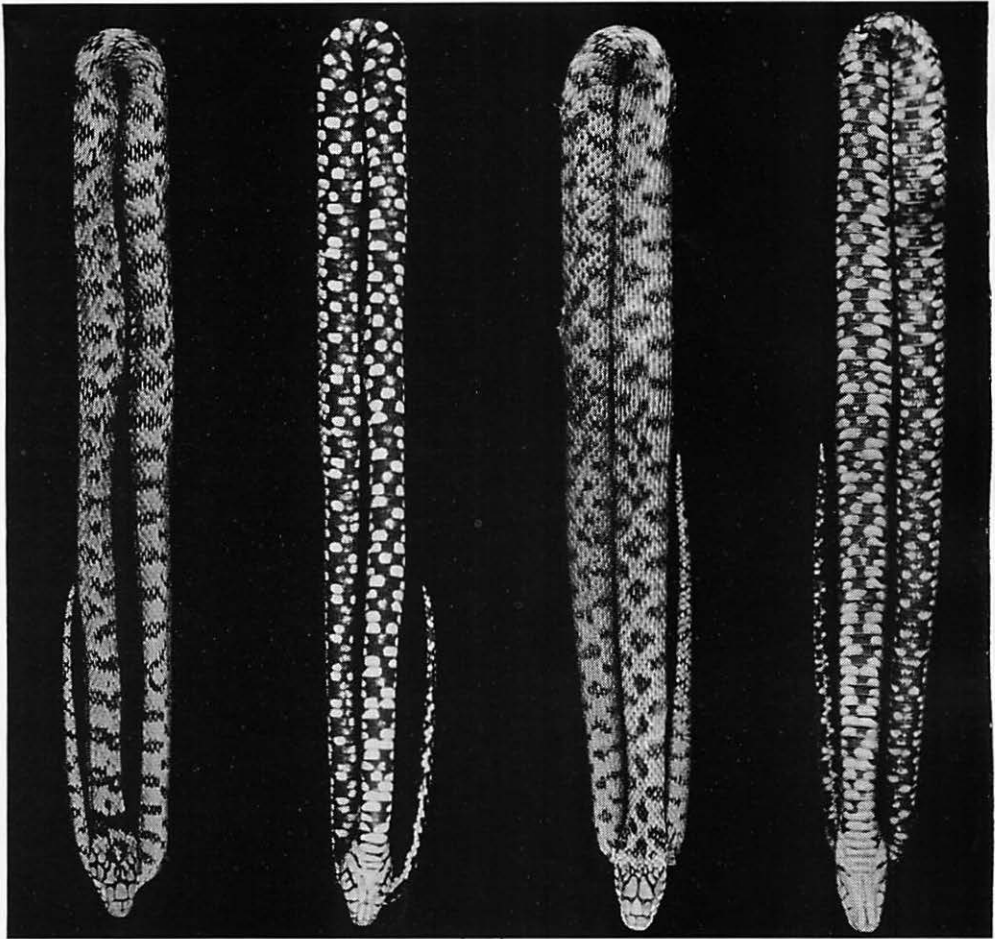

Biotoop van *Euproctus montanus*

foto R. M. Meyer

stuwmeer van Argentella en één ongeveer in het midden van de weg van Calvi naar het bos van Bonifato. De toornslangen zijn in het begin ongelooflijke bijters en trekken zich zodra zij onraad bespeuren tussen de stenen terug, waaruit zij haast niet te verwijderen zijn. Het zijn prachtige elegante slangen, die zich met kikkers en hagedissen voeden. De volwassen exemplaren zijn bij het zwarte af terwijl de jonge dieren een jeugdkleed hebben en veel lichter d.w.z. lichtgroen gekleurd zijn.

De Corsicaanse ringslang is een zachttaardig dier, bijt niet, sist alleen van tijd tot tijd een beetje, maar alleen als het zich bedreigd voelt, wordt de cloaca geledigd waardoor een ontzettende stank verspreid wordt. Het verschil tussen de Corsicaanse ringslang en de ringslang van het Continent bestaat o.a. hierin, dat bij de Corsicaanse ringslang de occipitaalvlekken ontbreken.

Variaties in tekening bij de Corsicaanse ringslang, *Natrix natrix corsa*.
 V.l.n.r. S.H.F. 58378 rug en buikzijde, afkomstig van Figarella-Flup, tussen Calvi en Bonifacio.
 S.H.F. 58380 rug en buikzijde, afkomstig van Argentella.

Foto's: Senckerberg museum — Frankfurt a/M.
 Welwillend ter beschikking gesteld door prof. Dr.
 R. Mertens — Frankfurt a/M.

In Calvi wordt beweerd, dat in de buurt van Corte ook anders voorkomen, doch volgens Prof. Mertens in „Unterlagen zu einer Herpetologia Korsikas — is dit niet mogelijk. Ik heb deze slangensoort ook niet gezien. Corsica heb ik nu tweemaal bezocht en ik kan een ieder dit eiland van harte als vakantieoord aanbevelen. Als u erheen gaat, probeer een dag vrij te maken voor een bezoek aan het stuwmeer bij Argentella, omdat u daar zoals uit mijn artikel blijkt, een verzamelplaats van reptielen en amphibieën vindt. Men vindt bij het stuwmeer

de ruïnen van een zilvermijn, op zich zelf reeds een bezienswaardigheid. Loop langs het zandstrandje van het stuwmeer, dan kunt u jonge hagedisjes geboren zien worden. Bij dit stuwmeer kan men dus de volgende dieren aantreffen: *Lacerta muralis tiliguerta* in vele variaties, schildpadden, toornslangen, ringslangen, *Rana esculenta*, schijftongkikkers en iets verderop in de beekjes larven van de *Euproctus montanus*. De plaats is moeilijk te bereiken, omdat er geen bus- of treinverbinding is. De enige mogelijkheid is een auto.

(for summary see page 64)